

“UPyD és la síntesi del nacionalisme espanyol”

El patriotisme constitucional ha substituït el nacionalcatolicisme franquista, expliqueu detalladament al vostre llibre. Dit això, els espanyols són més espanyolistes o ho són menys que 40 anys enrere?

—Una cosa és la intensitat de l'espanyolisme, i una altra, l'extensió. Potser durant el franquisme hi havia menys gent més intensament espanyolista, i ara hi ha més gent orgullosa de sentir-se espanyola, però amb una intensitat menor. L'espanyolisme present resulta menys alienant per a àmplies capes de la població espanyola i té una forma d'expressar-se menys intensa que abans.

—Hi ha més defensors aferrissats de la Constitució ara que no més nacionalcatòlics llavors, per tant?

—No ho podem saber del cert, ens falten dades d'aquella època. En el llibre en faig servir de dos tipus: les enquestes que el CIS va elaborar a partir del 1981 i una altra que vaig dissenyar jo mateix, conjuntament amb més gent, però centrada en l'any 2007. Hauria estat molt bé tenir-ne una com aquesta del 1975, però malauradament no se'n feien.

—La Constitució ha estat una mena de *tabula rasa* que segons quins partits branden per tal de vetar debats que resulten incòmodes, com per exemple el de la memòria històrica. Fins a quin punt la carta magna espanyola blinda aquestes discussions?

—Defense la tesi que la construcció de la identitat constitucional no es contraposa a l'antiga, sinó que, del passat, no se'n parla gaire. D'ací que l'espanyolisme tradicional hi siga perfectament compatible. La gran majoria d'espanyols se senten molt còmodes amb el nacionalisme constitucional, però em sorprèn que alhora molts d'ells també siguen propers al nacionalisme tradicional. En efecte, l'any 1978 no significa un xoc de trens entre el vell espanyolisme i un de nou, sinó que se'n genera un de més neutral—ideològicament i religiosa— que no es

El doctor en ciències polítiques Jordi Muñoz publica 'La construcción política de la identidad española: ¿del nacionalcatolicismo al patriotismo democrático?' (CIS), producte de la seua tesi sobre l'evolució del nacionalisme espanyol.

contraposa amb l'anterior. Qui se sentia molt bé amb el nacionalcatolicisme anterior, també s'hi sent amb el constitucionalisme posterior, a diferència de l'etapa de la República. Tot plegat, és clar, a costa de no remoure el passat.

—Les enquestes del CIS sempre han destacat la preocupació dels ciutadans per l'existència d'ETA. Fins a quin punt això ha ajudat a afermar el “patriotisme constitucional”?

—La presència d'ETA ha fet més explícit l'espanyolisme, per raons òbvies ha aixecat el vessant més passional de la gent. Això ha evitat, a més, l'homologació de l'espanyolisme al conegut com “nacionalisme banal”, els millors exponents del qual són el nord-americà o el britànic. El fet de tenir un “rival” fa que el nacionalisme siga més explícit—i no implícit, com el “nacionalisme banal”— perquè els seus rivals també ho són, d'explícits. Ara bé, l'ús quotidià dels símbols és inferior al dels Estats Units o França: la bandera espanyola hi és molt menys present, tal com passa a Alemanya. La dreta troba a faltar l'exhibició dels símbols, aquesta part del

nacionalisme tradicional que no s'ha instaurat com un dels elements del nou espanyolisme.

—També parlem del PSOE, i en destaqueu el nacionalisme del guerrisme. Quines diferències hi detecteu, al si del partit?

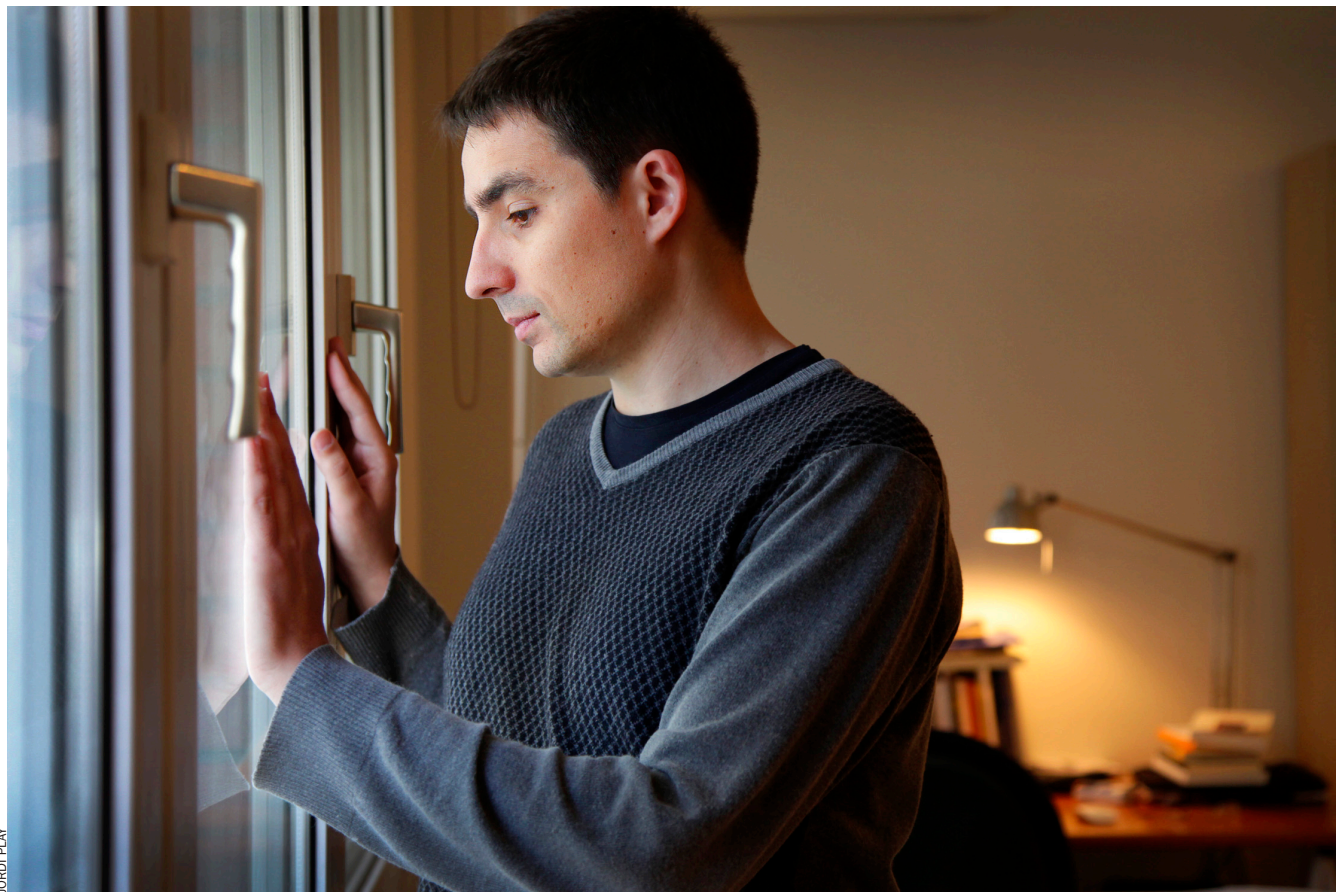
—Hi ha diferències de grau, però en general tothom que és al voltant del PSOE, incloent-hi la gran majoria del PSC, s'ha sentit ben a gust amb el nacionalisme constitucional espanyol. L'han defensat repetidament, no han tingut cap problema a fer-ho... El PSOE i Felipe González en són els principals arquitectes, de fet. Recordeu l'any 1992: els actes de celebració del cinquè centenari del descobriment d'Amèrica sintetitzaven la mitologia tradicional de la hispanitat amb la culminació de l'èxit de *la nova Espanya*, que s'havia adherit a la Unió Europea feia tot just cinc anys i havia experimentat un gran desenvolupament econòmic. El guerrisme ha incidit en el jacobinisme, mentre que l'actitud d'uns altres sectors del partit ha estat més oberta, però sempre dins d'uns límits molt clars. Així, quan durant la transició es debat quin dia havia de ser la festivitat espanyola, el PSOE va defensar el 6 de desembre; però, en arribar al poder, va adaptar-se de seguida al 12 d'octubre.

—Dins del PSC i del PSPV-PSOE hi ha matisos?

—N'hi ha, com a conseqüència de les respectives tradicions històriques, fruit de la barreja de partits socialistes autòctons, cosa que també ha passat al PSE, sobretot a Guipúscoa. Pel que fa al PSC, els estira-i-arrosses actuals evidencien les diferències subjacents, que s'han fet encara més ostensibles un cop l'eix del debat de la política catalana s'ha desplaçat cap al sobiranisme.

—UPyD sembla filla del nacionalisme constitucionalista espanyol. La Constitució aplegava la drete i l'esquerra, confessionals i aconfessionals, i UPyD ben bé és això...

—UPyD és la síntesi del nacionalisme espanyol. Davant l'amenaça de qui el qüestiona, el nacionalisme espanyol es fa encara més explícit, i és així com sorgeix UPyD. No en parlo molt en el llibre perquè quan vaig redactar-lo encara no havia agafat tanta volada, però el nacionalisme d'UPyD és molt i molt interessant. És la màxima expressió de tot el procés que parlem. Diuen que fa tuf

JORDI PLAY

“Cada cop hi ha menys llocs de trobada entre Catalunya i l'estat. Espanya comença a assumir la independència com una possibilitat plausible”.

de franquisme, però jo no ho crec. És cert que té coses del nacionalisme falangista, però sobretot és la màxima expressió del nacionalisme constitucional espanyol. La justificació de la unitat d'Espanya: la igualtat de tots els ciutadans, la no discriminació, la solidaritat interterritorial... És un nacionalisme en què la gent d'esqueres o catòlica se sent molt còmoda.

—El seu creixement és degut a la crisi econòmica i del sistema de partits tradicional o ens haurem d'acostumar a conviure-hi?

—És un fenomen paral·lel al de Ciutadans a Catalunya. D'una banda hi ha el desencís dels electors més espanyolistes del PSOE —la base social i electoral d'UPyD rau sobretot a Madrid—, i de l'al-

tra, la crisi del bipartidisme i l'augment del populisme, a partir de l'aprofitament dels dèficits democràtics, com ara la corrupció. Un còctel bastant explosiu.

—Malgrat aquest auge de l'espanyolisme desacomplexat, fa l'efecte que una hipotètica independència de Catalunya o el País Basc seria més assumible a la resta de l'estat que no ho hauria estat deu anys enrere.

—Els últims anys han passat dues coses molt importants: a Catalunya ha crescut molt el suport a la independència, i a la resta de l'estat, el desig de recentralització. Són camins oposats que ens indiquen què passarà: cada cop hi ha menys llocs de trobada entre Catalunya i l'estat, i això, unit al fet que a Catalunya ja es parla sense embuts de la independència, fa pensar que Espanya comença a assumir-la com una possibilitat plausible.

—No hi hauria un terrabastall si s'arribara a aquest desenllaç, doncs?

—Això m'agradaria saber [riu]. No fa molt deien que la independència de Catalunya seria “como si te arrancasen un brazo”. No sé si encara prima aquest pensament o si deixarien la porta oberta.

—Acabem. Dues preguntes en una: en cas que es modificara la Constitució espanyola, quins aspectes caldria abordar perquè —de manera intel·ligent— més gent s'hi sentira representada? I l'altra: què creieu que en realitat passaria, si a mitjà termini s'encetara aquest meló?

—Si n'hi haguera, la reforma seria regressiva. Més recentralitzadora encara, malgrat els fronts oberts a Catalunya i el País Basc. Ara bé, en cas que s'imposara la via negociadora i buscarem un acord amb Catalunya, provarien de pactar-la sense que això qüestionara la idea d'Espanya. No estan disposats a redefinir-se ells mateixos. Veig molt més factible d'aconseguir el concert econòmic que no una Constitució que diga “estado plurinacional” per comptes de l'actual “nación indivisible”. La primera cosa costa prou més diners que no la segona, però no t'obliga a redefinir-te. Avui dia, la majoria de la gent —i no diguem les elits— es troben ben còmodes amb la idea imperant d'Espanya.

Victor Maceda

“Veig més factible el concert econòmic que una Constitució que es diga ‘plurinacional’”